

УДК 0/9.

ISSN 0420-0950

МАКЕДОНСКО НАУЧНО ДРУШТВО – БИТОЛА
Р. МАКЕДОНИЈА
MACEDONIAN SCIENCE SOCIETY – BITOLA
R. MACEDONIA

CONTRIBUTIONS

Бр.
09–10

БИТОЛА – 2008 – BITOLA

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР.....	9
----------------	---

ОПШТЕСТВЕНИ НАУКИ И ПРАВО

Трајан ДОЛЧИНОВСКИ

Развој на осигурувањето на земјоделството во Република Македонија со посебен осврт на осигурувањето на тутунот	13
--	----

Константин НИКОЛОВСКИ

Глобалниот антиглобализам	21
---------------------------------	----

Душко ЈОШЕСКИ

Вложување во инфраструктурата и растот на бруто-домашниот производ Мета-регресивна анализа	31
---	----

Анета МАСАЛКОВСКА, Љубица МАСАЛКОВСКА и Трајче ДОЈЧИНОВСКИ

Анализа на меѓународното бизнис – окружување	41
--	----

Милка КОТЕВСКА

Организациска клима и конфликтите	55
---	----

Јове ЈАНКУЛОВСКИ

Улогата на директорот во професионалниот развој на наставниците	69
---	----

Владимир МИХАЈЛОВСКИ

Современ интердисциплинарен приод во менаџирањето на постојните ресурси во сферата на едукацијата во Република Македонија	85
--	----

Владимир МИХАЈЛОВСКИ

Работни вежби за поттикнување на надареноста кај учениците од прво и второ одделение по наставниот предмет македонски јазик	97
--	----

ПРИМЕНЕТИ НАУКИ И МЕДИЦИНА

Ацо КУЗЕЛОВ, Олга КИРОВСКА ЦИГУЛЕВСКА

Хемиски состав на јајцевата содржина кај различни видови живина	119
---	-----

Тања ЈОВАНОВСКА

ХЦВ Инфекцијата кај затворската популација, јавно здравствен предизвик на современото општество	123
--	-----

Таш ЈОВАНОВСКА

НСV ИНФЕКЦИЈАТА КАЈ ЗАТВОРСКАТА ПОПУЛАЦИЈА, ЈАВНО ЗДРАВСТВЕН ПРЕДИЗВИК НА СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО

АБСТРАКТ

Целта на трудот е да се утврди преваленцата на НCV инфекцијата кај затворската популација со оглед на значително високиот процент на интравенски корисници на дрога кај истите и заедничката употреба на приборот за инјектирање. Во case-control студија опфатени се 100 испитаници, кои се на издржување затворска казна во затворот во Битола во текот на 2007 и 2008 година.

Испитуваната група –case ја сочинуваат 50 испитаници кои се интравенски корисници на дрога. Контролната група-control ја сочинуваат ист број испитаници кои не се интравенски корисници на дрога. Анализирани параметри се: возраста, етничката припадност, социјалниот статус, висината на казната. Резултатите покажаа статистичка значајност на разликите во однос на преваленцата на НCV инфекцијата меѓу двете групи испитаници. Постои корелација меѓу поедини параметри поврзани со ризично однесување на затворениците и појавата на НCV инфекцијата. Проценетиот ризик од стекнување на НCV инфекција од интравенско користење на дрога е значително во однос на останатата затворска популација.

Клучни зборови: НCV инфекција, интравенски корисници на дрога, затворска популација, не интравенски корисници на дрога.

Summary

The aim of this work is to ascertain the prevalence of HCV infection at prison inmates having in mind the fact of high percentage of intravenous drug users and joint usage of injection equipment.

In case – control study 100 investigated prison inmates are comprised during the period of year 2007 and 2008.

The investigated group is composed of 50 inmates that are i.v. drug users. Control group is composed of 50 inmates too, that are not i.v. drug users.

The analysed parameters are accordingly the age, ethnicity, social status and time lasting of drug using. The results showed significant statistical differences of HCV infection prevalences between the two groups of investigated inmates. It is also evident the correlation among certain variables due to risky behaviour of prison inmates and occurrence of HCV infection.. The estimated risk of acquiring HCV infection due to i.v. drug using is higher comparing to the rest of prison population.

Key words: HCV infection, intravenous drug users, prison population (prison inmates)

ВОВЕД

Инфекцијата со вирусот на хепатит С (HCV) спаѓа меѓу најчестите вирусни инфекции на човекот и претставува значаен јавен здравствен проблем во светот. Близу 3% од светската популација, 170 милиони луѓе, се хронично инфицирани со HCV. Хроничните хепатити предизвикани од HCV се главна причина за цироза и хепатоцелуларен карцином, кои се виновни за високиот морбидитет и морталитет. Терминалната црнодробна болест предизвикана од овој вирус е главната причина и трансплантација на црниот дроб.

Во наредните 10-20 год. се предвидува дека HCV ќе стане главен товар на системот за здравствена заштита. (1)

Зачестеноста на инфекцијата би требало да се намалува од следни причини:

- преносот со крвни деривати е намален до нула;
- општите мерки на претпазливост значително го намалуваат преносот во здравствените установи. Главниот начин на пренесување останува користењето на дрога по парентерален пат, но и во овој случај стапката во поедини земји е намалена заради зголемената свест за ризикот од употреба на заеднички

ели и шприцеви, а во некои земји и постоењето на needle-exchange програмите. (Австралија и некои европски земји). (3)

Поради тоа, СЗО препорачува секоја земја да дефинира релативен придонес за различните извори на инфекцијата преку епидемиолошки студии. Тие студии ќе им овозможат на државите - земјите да дадат приоритет на нивните превентивни мерки и да направат најсоодветно користење на ресурсите.

Најчест начин на трансмисија кај зависниците е интравенскиот; 94% од новите зависници се инфицираат во првите 6 месеци од употребата и скоро 90% се инфицираат за една година.(11)

Во западните земји HSV инфекцијата има изразито висока преваленца кај затворската популација, каде и се вршени различни истражувања, а испитувањата на пр. во еден затвор во Шкотска се извршувале анонимно преку саливата. Притоа, од 12 испитаници, 53 биле позитивни на антитела на HSV. Според тоа инциденцата на HSV изнесува 3,3%. Меѓутоа, процентот е висок затоа што при испитувањето на саливата само 85% покажаа сензитивност.(16)

Соглем е мал бројот на затвори во светот кои им обезбедуваат на затворениците стерилна опрема (шприцеви и игли). Сосема е јасно дека опремата за инјектирање дрога се користи (дели) меѓу затворениците. Најефективен начин за превенирање на трансмисијата на HSV, каде што е можно, треба да се направи шарџерација на дрогата. Токму затоа, настојувањата се да има одржување од инјектирање дрога во затворите.(21)

HSV инфекцијата е еден од главните здравствени проблеми во светот и високата преваленца од инфекцијата кај затворската популација сугерира дека е едена од главните инфекции и во заедницата. Употребата на превентивните мерки заедно со скринингот и активниот третман како и едукацијата за личното однесување кај затворениците може да ја намали стапката од инфекција во општеството. Со оглед на овој факт, се остварува преваленцата на HSV инфекцијата и поврзаноста со личното однесување кај зависниците.(17)

Од сето погоре изнесено може да се заклучи дека хепатитис С вирусната инфекција е хепатотропно заболување кое тивко го напаѓа

поединецот и е едно од најпревалентните заболувања на хепарот во светот. Со оглед на тоа, хепатитисот С може да го инфицира пациентот со декади пред да биде откриен, често се нарекува **SILENT EPIDEMIC**. Според Центарот за контрола на заболувања при CDC, 20-30% од лицата со хроничен хепатит, покасно ќе се соочат со симптоми кои го загрозуваат животот.

Сепак, треба да се каже дека брзиот прогрес во клиничките испитувања, поддржани со молекуларната биологија, имунологијата и генетската технологија, ќе овозможат откривање на нови хепатотропни вируси, но и создавање сигурни и ефикасни вакцини. Дотогаш, најдобра и најефикасна превенција се правилната и целовита информираност, како и неспецифичните мерки на заштита. (15)

Истражувањето имаше за цел:

1. Да се одреди превалентноста на HCV инфекцијата кај затворениците и кај интравенските зависници во затворот во Битола во 2007 и 2008 год.
2. Да се утврди статистичката сигнификантност на разликите во фреквенциите на HCV инфекции кај испитаниците од двете групи во однос на повеќе параметри.
3. Да се утврди корелацијата помеѓу поедини варијабли асоцирани со ризичното однесување кај затворениците и појавата на HCV инфекција и да се утврди колкав е проценетиот ризик од стекнување на HCV инфекцијата како резултат на интравенско користење на дрога.

ИСПИТАНИЦИ И МЕТОДИ

Истражувањето беше извршено во затворот во Битола. Во case-control студијата беа опфатени вкупно 100 затвореници, кои во затворот престојуваша во текот на 2007 и 2008 година. Испитуваната група се состои од 50 испитаници, интравенски користеници на дрога и контролната група - control, ист број испитаници, кои не се интравенски користеници на дрога. Испитаниците беа избрани рандомизирачки, по примерот на прост случаен избор од припадниците на групата. Притоа, беа анализирани следниот

критериуми: возраста, етничката припадност, социјалниот статус, времетраењето на апликацијата на дрогата. Критериум за вклучување од студијата беше оној каде лицето е со изразито екстремно однесување, психотично растројство и одбивање да биде вклучено во студијата.

РЕЗУЛТАТИ

Застапеността на HSV инфизираните се врз основа на спроведено извршени серолошки испитувања, а резултатите се прикажани табеларно.

Табела 1. Застапеност на HSV инфекцијата кај интравенските зависници на дрога по етничка припадност во тек на 2007 и 2008 год.

Етничка припадност	Број	%
Македонци	12	24%
Албанци	1	2%
Роми	4	8%
Вкупно	17	34%

Етничка припадност	Број	%
Македонци	11	22%
Албанци	2	4%
Роми	5	10%
Вкупно	18	36%

Табела 2. Застапеност на HSV инфекцијата кај интравенските зависници на дрога според социјалниот статус за 2007 и 2008 год.

Социјален статус	Број	%
Низок	10	20%
Среден	7	14%
Висок	-	-
Вкупно	17	34%

Социјален статус	Број	%
Низок	11	22%
Среден	7	14%
Висок	-	-
Вкупно	18	36%

Табела 3. Застапеност на HCV инфекцијата кај интравенските корисници на дрога според возраста за 2007 и 2008 год.

Возраст	Број	%
18-28	12	24%
29-39	5	10%
Над 40	-	-
Вкупно	17	34%

Возраст	Број	%
18-28	11	22%
29-39	6	12%
Над 40	1	2%
Вкупно	18	36%

Табела 4. Застапеност на HCV инфекцијата кај интравенските корисници на дрога според времетраењето на апликација на дрога во тек на 2007 и 2008 год.

Времетраење на апликација	број	%
До 1 год.	5	10%
Повеќе од 1 год	12	24%
Вкупно	17	34%

Времетраење на апликација	број	%
До 1 год.	6	12%
Повеќе од 1 г	12	24%
Вкупно	18	36%

Кај контролната група, вкупно 50 испитаници кои не се интравенски корисници на дрога нема регистриран ни еден со HCV инфекција.

ДИСКУСИЈА

Трудот имаше цел да утврди каква е присутноста и процентуалната застапеност на HCV инфекцијата кај интравенските корисници на дрога, во однос на оние кои не се интравенски корисници меѓу затворската популација.

Од табеларните прегледи произлегува дека најзастапена возрастна група на HCV инфицираните кај интравенските корисници на дрога е од 18 до 28 години, што е загрижувачки податок. Според етнички

превалентност, доминира бројот на Македонците, што за испитуваниот период (2007-2008) соодветствува на структурата на осудените лица во затворот во Битола. Сигнификантно е тоа што поголемиот процент на инфицираните, интравенските корисници на дрога, се со низок социјален статус, што всушност е и причина за извршување на криминални дела. Според времетраењето на апликацијата на дрогата, инфекцијата со HCV вирусот е значително понизамена кај оние кои не се зависници, со што можностите за инфицирање, заради директниот начин на однесување, се зголемуваат.

Од добиените резултати можат да се извлечат следните заклучоци и препораки.

1. Прилично е голем бројот, а со тоа и процентот на HCV инфицираните н.в. корисници на дрога кај затворската популација

2. Можноста за ширење на инфекцијата во затворските услови е значително голема, што е разбирливо согласно ризичното однесување на осудените лица.

3. Нискиот социјален статус, како и ниското ниво на образование, го зголемува ризикот од HCV инфекција кај интравенските корисници.

4. Од погореизнесеното, се препорачува систематска едукација на осудените за начинот на пренесување на инфекција и мерките на превенција. Во таа смисла, неопходно е подобрување на општите услови во затворските институции и подигање на свеста кај осудените во затворите.

РЕФЕРЕНЦИ

1. Gore SM, Bird AG, Cameron JO, et al. Prevalence of hepatitis c in prisons WASH-C surveillance linked to self reported risk behaviours QJM 25-32
2. Vlahov D, Nelson KE, Quinn TC, et al. Prevalence and incidence of hepatitis c virus infection among male prisoners- Epidemiol.2006; 30: 433-428
3. Lavanchy D. hepatitis c ; public health strategies. J Hepatol

4. Mac Donald M, Crofts, N Kaldor J. Transmission of hepatitis virus: routes and cofactors. *Epidemiol Rev*
5. Goldberg D, Tallor A. Preventing transmission of blood-borne virus infections in prisons(Editorial) *Commun* 2006 ; 3 : 11-5
6. Thomas DL, Astemborski J, Rai RM, Anania FA, Schaefer M, Galai N, Nolt, et al. The natural history of hepatitis c virus infection: host, viral, and environmental factors. *JAMA* 2000; 284: 452-461
7. Harrison, Braunwald, Fauci, Kasper, Hauser, Longo, James Harrison's 15 th principles of internal medicine, Medical Publications Division, 2001. 1885
8. Butler T, Boonwaat L, Hailstone S, et al. The 2006 Australian prison entrants blood-borne virus and risk behaviour survey. *NZJ Public Health* 2007; 31: 44-50
9. Karminia A, Butler T, Levy M, Kaldor J. Prisoners are at risk of hepatitis C transmission. *Eur J Epidemiol* 2007; 19 1119-1122
10. Small W, Kain S, Laliberte N, et al Incarceration, addiction and harm reduction: inmates experience injecting drugs in prison. *Subst Use Misuse* 2005; 40: 831-835
11. Robaeys,G,et al.Similar compliance and effect of treatment in chronic hepatitis C resulting from intravenous drug use: a comparison with other infection causes.*Eur J Gastroenterol Hepatol*,2007,18(2):p 150-152
12. Thrope LE,ouellet L3,Hershow R,Bailey SC,William J,Monterroso ER,et al Risk of hepatitis C infection among adult injection drug users who share injection equipment. *Epidemiol* 2005;155,645-653
13. Thomas DL,Vlahov D,Solomon L,Colin S,Taylor TH,Greenr,Nelson KE.Correlators of hepatitis C virus infection among injection drug users.2006;212-220
14. P Bruggman L Falkato, S Dobler, and others.Active intravenous drug use during chronic hepatitis C therapy does not reduce sustained virological response rates in adherent patients. *Journal of Viral Hepatitis* Juli 10,2008
15. O Anagnoston,S Manolanoponlos, M Deutsch, and others Drug users with chronic hepatitis C who are adherent to antiviral treatment will finally benefit from therapy. *DDW* 2008